රු: 5000.00

207910
ශ
2014/06/19

සූත්‍ර පිටකයේ නිරූපිත ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක්

GS/MPHIL/BP/3748/09

20 NOV 2013

2013 අගෝස්තු

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ පශ්චාද් උපාධි අධ්‍යයන පීඨයේ දර්ශනසූරි උපාධි පරීක්ෂණය සඳහා බෞද්ධ දර්ශනය විෂය යටතේ ඉදිරිපත් කරන නිබන්ධය යි

Library - USJP
207910

207910

සාරාංශය

සූත්‍ර පිටකයේ නිරූපිත ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ප්‍රාග් බෞද්ධ සහ සමකාලීන භාරතීය ඉගැන්වීම් තුළ ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය හුදෙක් ඥානෝපකරණ අර්ථයෙන් පමණක් භාවිත ය. එය බුදුසමය තුළ දී ඥානෝපකරණ අර්ථයෙන් පමණක් නොව ආගමික චරණයට ද උපකාරී වන ආධිපත්‍යය අර්ථයෙන් භාවිත වෙයි. එමනිසා ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය පිළිබඳ බෞද්ධ අනන්‍යතාව විමසීම මෙම අධ්‍යයනයේ මුඛ්‍යතම අරමුණ විය.

එය අරඹමින් දෙවන පරිච්ඡේදයේ දී ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය හඳුනාගැනිම සඳහා වෙර දරනුයේ ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය, කෝෂ ග්‍රන්ථ, විශ්ව කෝෂ, ශබ්ද කෝෂ ආදිය ඇසුරින් ඉන්ද්‍රිය යන වචනය නිර්වචනය කරන්නට විය. එය ඉන්ද්‍රිය සංකල්ප අධ්‍යයනයට ප්‍රවේශයක් විය.

තෙවන පරිච්ඡේදයේ දී ප්‍රාග් බෞද්ධ සහ සමකාලීන දර්ශනාගත ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය ඇසුරින් අධ්‍යයනය කරන ලදී. මෙම අධ්‍යයනය උපනිෂද් ඉගැන්වීම් පිළිබඳ විශේෂ අවධානය යොමු කරමින් සිදු කරන ලදී. සමයාන්තර හෙවත් දර්ශනාන්තර ඉගැන්වීම් විමසීම බෞද්ධ සංකල්පය ඉස්මතු කර ගැනීමට මහෝපකාරී විය.

සිව්වන පරිච්ඡේදයේ දී ඉන්ද්‍රිය පිළිබඳ බෞද්ධ සංකල්පයේ විශේෂත්වය සූත්‍ර පිටකාගත සංයුක්තනිකායේ ඉන්ද්‍රිය සංයුක්තය ඇසුරින් විමසන ලදී. ඒ අනුව ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය ආධ්‍යාත්මික ඉන්ද්‍රිය, භෞතික ලක්ෂණ ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය, ඥාන සමාපත්ති ගුණ ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය, ශරීරස්ථ අවයව ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය සහ සන්තානගත සංවේදනීය ධර්ම ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය වශයෙන් ප්‍රධාන කොටස් පහක් හඳුනාගත හැකි ය.

පස්වන පරිච්ඡේදය වෙන් වන්නේ ඉන්ද්‍රිය ඥානය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමට ය. විද්‍යාත්මක ඥානය ඔස්සේ ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යක්ෂ දෑ පමණක් සත්‍යය ලෙස දක්වා ඇති නමුත් බෞද්ධ විග්‍රහයට අනුව ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යක්ෂය යථාර්ථවත් නොවේ. එය අවිපරීත ය. මෙහි දී ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් පමණක් නතර නොවී ඉන්ද්‍රිය ඥානය අතීන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යක්ෂය වෙත ගෙන යන ආකාරය විමසන ලදී.

ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය ආගමික චරණයට උපකාරී වන අන්දම විමසන පරිච්ඡේදය ලෙස සයවැන්න හැඳින්විය හැකි ය. එහි දී ඉන්ද්‍රිය වර්ගීකරණය වෙන වෙන ම ගෙන නිර්වාණ සාක්ෂාත්කරණය හෙවත් පරම නිෂ්ටාව සඳහා එහි උපයෝගිතාව අධ්‍යයනය කරන ලදී. බාහිර ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ ලබා ගන්නා ඥානය යථාර්ථවත් කිරීමට කළ යුතු එක ම ක්‍රියාව නම් අන් කිසිවක් නොව මානසික ක්‍රියාවලිය ප්‍රපඤ්චකරණය වෙනුවට නිෂ්ප්‍රපඤ්චකරණය වෙත මෙහෙයවීම ය.

අධ්‍යයනය අවසන් කරනුයේ සමස්ත අධ්‍යයනය පිළිබඳ ඉදිරිපත් කළ නිගමනයෙනි. ඒ අනුව බෞද්ධ දර්ශනය තුළ න්‍යායාත්මකව භාවිත ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය වර්තමාන සමාජය තුළ ප්‍රායෝගික යථාර්ථයක් බවට පත්කර ගැනීමට යොමු කිරීමෙන් බොහෝ ප්‍රතිඵල අත්පත් කරගත හැකි ය. එමනිසා භෞතික, මානසික මෙන් ම ආධ්‍යාත්මික වර්ධනයට එනම් නිර්වාණාවබෝධයට ඉන්ද්‍රිය සංකල්පයේ ප්‍රායෝගික භාවිතය උපකාරී වන බව නිගමනය වශයෙන් දක්වන ලදී.

පටුන

උපකාරානුස්මෘති viii

කෙටි යෙදුම් ix

සාරාංශය xii

01. හැඳින්වීම 1

1.1 ප්‍රවේශය 1

1.2 අරමුණු 2

1.3 පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය 2

1.3.1 ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය භාවිතය 3

1.3.1 ද්විතියීක මූලාශ්‍රය භාවිතය 3

1.4 මූලාශ්‍රයයේ ස්වභාවය 3

1.5 ගැටලු සහ සීමා 4

02. ඉන්ද්‍රිය සංකල්ප ප්‍රවේශය 5

2.1 හැඳින්වීම 5

2.2 ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය : නිර්වචන 6

2.2.1 ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රයන් හි නිර්වචන 6

2.2.1.1 විභඞ්ගප්පකරණ අටුවාව 6

2:2:1:2 විභඞ්ගප්පකරණ මූල ටීකාව 7

2.2.2 කෝෂ ග්‍රන්ථයන් හි නිර්වචන 7

2.2.2.1 ශබ්දකල්පද්‍රැම කෝෂය 7

2.2.2.2 ශබ්දස්තෝමමහානිධි කෝෂය 8

2.2.2.3 වාචස්පත්‍ය කෝෂය 9

2.2.3 විශ්ව කෝෂයන් හි නිර්වචන 9

2.2.3.1 බෞද්ධ විශ්වකෝෂය 9

2.2.3.2 ආගම හා සදාචාරය පිළිබඳ විශ්වකෝෂය 10

2.2.3.3 බ්‍රිටැනිකා විශ්වකෝෂය 11

2.2.3.4 ඇමරිකන් විශ්වකෝෂය 11

2.2.3.5 සිංහල විශ්වකෝෂය 12

2.2.4 ශබ්දකෝෂයන් හි නිර්වචන 13

2.2.4.1 සංස්කෘත - ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂය 13

2.2.4.2 පාලි ග්‍රන්ථ සමාගම මඟින් සම්පාදිත පාලි - ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂය 14

2.2.4.3 රොබට් සීසර් චිල්ඩර් විසින් රචිත පාලි භාෂා ශබ්දකෝෂය 15

2.2.4.4 වී. ට්‍රෙන්කර්ගේ විචාරාත්මක පාලි ශබ්දකෝෂය 16

2.2.4.5 ඔක්ස්ෆර්ඩ් ශබ්දකෝෂය 16

2.3 සාකච්ඡාව 17

03. ඉන්ද්‍රිය සහ ඉන්ද්‍රිය ඥානය පිළිබඳ ප්‍රාග් බෞද්ධ සහ සමකාලීන දාර්ශනික මතවාද 22

3.1 හැඳින්වීම 22

3.2 වේද සහ බ්‍රාහ්මණ ඉගැන්වීම් 23

3.2.1 ඍග්වේදය 23

3.2.2 අථර්වවේදය 26

3.2.3 ශතපථ බ්‍රාහ්මණය 27

3.3 උපනිෂද් ඉගැන්වීම් 27

3.3.1 ප්‍රශ්න උපනිෂදය 28

3.3.2 කෞශීතකී උපනිෂදය 30

3.3.3 ඡාන්දෝග්‍ය උපනිෂදය 31

3.3.4 බෘහදාරණ්‍යක උපනිෂදය 32

3.3.5 කඨ උපනිෂදය 32

3.4 වෛද්‍යක ඉගැන්වීම් 36

3.5 මනුස්මෘති ඉගැන්වීම් 37

3.6 න්‍යාය ඉගැන්වීම් 40

3.7 වෛශේෂික ඉගැන්වීම් 42

3.8 සාංඛ්‍ය ඉගැන්වීම් 43

3.9 යෝග ඉගැන්වීම් 45

3.10 මීමාංසා ඉගැන්වීම් 46

3.11 වේදාන්ත ඉගැන්වීම් 47

04. බුදුසමයාගත ඉන්ද්‍රිය සංකල්පය 53

4.1 හැඳින්වීම 53

4.2 නාමරූප විභාගය 53

4.3 සිතෙහි ස්වභාවය 61

4.4 ශරීරස්ථ අවයව ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය 63

4.5 ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යක්ෂය 67

4.5.1 ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියාවලිය 72

4.5.2 ඉන්ද්‍රිය සංවරය 78

4.6 අතීන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යක්ෂය 82

4.6.1 ෂඩ් අභිඥා 85

4.6.1.1 ඉද්ධිවිධ ඥානය 86

4.6.1.2 දිබ්බසෝත ඥානය 87

4.6.1.3 චේතෝපරිය ඥානය 87

4.6.1.4 පුබ්බේනිවාසානුස්සති ඥානය 88

4.6.1.5 චුතුපපාත ඥානය 89

4.6.1.6 ආසවක්ඛය ඥානය 91

4.7 ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යක්ෂය සහ අතීන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යක්ෂය අතර සම්බන්ධතාව 92

4.8 ඉන්ද්‍රිය ඥානය පිළිබඳ ආභිධර්මික විවරණය 94

05. සූත්‍රපිටකාගත වෙනත් ඉන්ද්‍රිය වර්ගීකරණ 106

5.1 හැඳින්වීම 106

5.2 ආධ්‍යාත්මික ගුණ ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය 108

5.2.1 සද්ධින්ද්‍රිය 112

5.2.2 විරියින්ද්‍රිය 114

5.2.3 සතින්ද්‍රිය 117

5.2.4 සමාධින්ද්‍රිය 119

5.2.5 පඤ්ඤින්ද්‍රිය 122

5.3 භෞතික ලක්ෂණ ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය 145

5.4 ඥාන සමාපත්ති ගුණ ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය 148

5.5 සන්තානගත සංවේදනීය ධර්ම ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය 153

06. නිර්වාණ සාක්ෂාත්කරණය සඳහා ඉන්ද්‍රිය සංකල්පයෙහි දායකත්වය 168

6.1 හැඳින්වීම 168

6.2 ආධ්‍යාත්මික ගුණ ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය 173

6.3 ඤාණ සමාපත්ති ගුණ ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය 188

6.4 ශරීරස්ථ අවයව ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය 191

6.5 සන්තානගත සංවේදනීය ධර්ම ප්‍රකාශිත ඉන්ද්‍රිය 200

07. සමාලෝචනය 206

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය 211